

Konstitutionsutskottets betänkande

1983/84:10

om vissa frågor på riksdagsområdet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet följande frågor som tagits upp i de angivna motionerna:

1. Sammansättningen av riksdagens utskott – motionerna 1981/82:296 och 2537 samt 1982/83:529, samtliga av Lars Werner m. fl. (vpk),
2. Förbättrad information till allmänheten om riksdagens verksamhet – motion 1982/83:412 av Gunnar Biörck i Värmdö (m),
3. Utformningen av utskottsbetänkanden – motion 1982/83:411 av Gunnar Biörck i Värmdö (m),
4. Fonogramutgivning i riksdagens regi – motion 1982/83:155 av Sten Svensson (m),
5. Stipendium till riksdagsledamots enskilda studieresa – motion 1982/83:524 av Britt Mogård (m).

Motionerna om sammansättningen av riksdagens utskott föreslås förklara-
de besvarade med hänvisning till frågans behandling inom utskottets
arbetsgrupp för riksdagsfrågor.

I sitt yttrande över motionen om utformningen av utskottens betänkanden
uttalar utskottet att det är angeläget att utskottens betänkanden i större
utsträckning än nu förses med en inledande sammanfattning och motionsre-
dovisning. Motionen föreslås bli besvarad.

Övriga motioner avstyrks.

Betänkandet är enhälligt. Ett särskilt yttrande har avgetts av Gunnar
Biörck i Värmdö (m) beträffande frågan om förbättrad information till
allmänheten om riksdagens verksamhet.

1. Sammansättningen av riksdagens utskott

Motionerna

I motion 1981/82:296 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen
uttalar att utskottsfrågan snarast bör lösas från utgångspunkten att samtliga
partier som vid val till riksdagen erhållit minst 4 % av rösterna i riket skall äga
rätt till representation i riksdagens utskott.

I motion 1981/82:2537 av Lars Werner m. fl. (vpk), som väcktes med
anledning av riksdagens utskottskommittés förslag (Förs. 1981/82:22), yrkas
att riksdagen uppdrar åt konstitutionsutskottet att utarbeta förslag till
bestämmelser i riksdagsordningen som gör rätten till proportionell utskotts-
representation tvingande.

I motion 1982/83:529 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar införa bestämmelser i riksdagsordningen som garanterar samtliga partier, vilka vid val till riksdagen erhållit minst 4 % av rösterna i riket, representation i riksdagens utskott.

Beträffande motiveringarna hänvisas till motionerna.

Gällande regler och praxis m. m.

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta sexton utskott. Valet avser hela valperioden. Utskotten väljs var för sig i en bestämd ordning (RO 4:2 med tillägsbestämmelser). Varje utskott skall bestå av 15 ledamöter och minst lika många suppleanter (RO 4:3, 4.3.1, 7:8).

Val inom riksdagen bereds av riksdagens valberedning. I denna skall varje partigrupp som motsvarar parti som vid riksdagsvalet har fått 4 % eller mera av rösterna i hela riket besätta minst en plats. Därutöver fördelas tio platser proportionellt mellan samma partigrupper (RO 7:2).

När valet avser två eller flera personer kan val med gemensam lista anordnas. Den gemensamma listan skall uppta namn på så många personer som valet avser och skall ha godkänts av alla i valberedningens sammanträde deltagande ledamöter eller av alla utom en. Talmannen ställer proposition på godkännande av listan och förklarar de på denna upptagna personerna valda. Val med slutna sedlar skall förrättas, om det begärs av minst så många riksdagsledamöter, som motsvarar det tal vilket erhålls, om samtliga röstberättigade ledamöters antal delas med antalet av de personer valet avser, ökat med ett (RO 7:4). Vid utskottsval kan val med slutna sedlar således begäras av 22 ledamöter ($\frac{349}{15+1} = 21.81$).

Skall två eller flera personer utses genom val med slutna sedlar, fördelas platserna proportionellt mellan partier. Med parti avses därvid varje grupp av riksdagsledamöter som vid valet uppträder under särskild beteckning. Platserna fördelas mellan partierna i enlighet med d'Hondts metod utan kartellförbud (RO 7:4).

Det har sedan länge, även före den utskottsreform som företogs i samband med övergången till enkammarriksdagen, varit brukligt att val till utskott företas med gemensamma listor. Partierna har mot bakgrund av mandatfördelningen fördelat platserna med tillämpning av i princip proportionell fördelning.

På förslag av den s. k. arbetsformsutredningen (Förs. 1978/79:15) antog riksdagen våren 1979 en rekommendation till riksdagens partigrupper av följande innehåll:

Vid de överläggningar som regelmässigt äger rum mellan partierna om utskottens sammansättning bör eftersträvas proportionell fördelning av det totala antalet utskottsplatser i enlighet med partiernas styrkeförhållanden i riksdagen. Utredningen utgår därvid ifrån att även i fortsättningen kommer

att tillämpas den ordningen som sedan länge varit bruklig att utskottsvalen företas med gemensamma listor för varje utskott.

Vid upprättande av de gemensamma listorna bör sålunda nyss angiven princip vara vägledande. Om inte enighet skulle uppnås beträffande frågan om i vilka utskott parti skall bli representerat när partiet med den förordade metoden inte erhåller platser i samtliga utskott får det ankomma på valberedningen att föreslå riksdagen en lösning av den frågan. Valberedningen kan även finna anledning att i vissa fall modifiera metoden för att åstadkomma likartade majoritetsförhållanden i samtliga utskott.

Motsvarande ordning bör i princip tillämpas vid utseende av suppleanter för de ordinarie ledamöterna.

Vid behandlingen i utskottet (KU 1978/79:29) reserverade sig ledamöterna för moderata samlingspartiet för bifall till en motion (m) i vilken hemställdes att riksdagen inte skulle godkänna vad arbetsformsutredningen uttalat angående sammansättningen av riksdagens utskott.

Riksdagen godkände rekommendationen.

Pågående utredning

Den arbetsgrupp för riksdagsfrågor som tillsatts inom konstitutionsutskottet har bl. a. till uppgift att behandla principerna för utskottens sammansättning. Arbetsgruppens överläggningar i denna fråga skall fortsätta.

2. Förbättrad information till allmänheten om riksdagens verksamhet

Motionen

I motion 1982/83:412 av Gunnar Biörck (m) hemställs att riksdagen låter utreda möjligheten att genom annonsering i pressen informera medborgarna om riksdagens behandling av och beslut i ärenden av allmänt medborgerligt intresse.

I motiveringen framhåller motionären att det i hög grad är en slump vad som blir föremål för redovisning i pressen av det arbete som utförs i riksdagen, liksom av innebörden i de beslut som fattas. Delvis beror detta på vad som för tillfället är föremål för riksdagsreportrarnas intresse och vilka riksdagsmän de råkar träffa på i kammarfoajén, delvis på det utrymme som redaktionen för tillfället kan upplåta för riksdagsmaterial i konkurrens med andra nyheter och annonser. Även vilken tid på dagen ett ärende behandlas i kammaren får betydelse. Motionären anser att en möjlighet att förena omsorgen om pressens fortlevnad med förmedlandet av relevanta besked till medborgarna – t. ex. av innebörden av nya lagar och av beviljande av anslag – vore att riksdagen annonserade om fattade beslut på ett lättfattligt sätt. Om och i så fall på vilket sätt en sådan åtgärd skulle kunna samordnas med presstödet bör närmare utredas av något riksdagens eget organ.

Tidigare utredningsverksamhet m. m.

Riksdagens utåtriktade information har utretts av riksdagens informationsutredning 1973–1976. Utöver inrättande av riksdagens informationstjänst och en befattning som pressekreterare genomförde utredningen år 1974 ett försök med omfattande annonsering i dagspressen rörande vissa riksdagsärenden. Sedan utredningen lagts ned genomfördes ytterligare ett försök år 1977 med annonsering. Den senare etappen leddes av en av talmanskonferensen tillsatt informationsgrupp. Förslag om ytterligare riksomfattande annonsering avvisades av talmanskonferensen 1979 bl. a. med hänsyn till resultat av den utvärdering av informationseffekten som genomförts och de förhållandevis stora kostnader annonseringen innebar. Informationsgruppen upphörde en tid därefter.

I maj 1980 tillsatte talmanskonferensen en grupp för utvärdering av riksdagens utåtriktade informationsverksamhet. Samtliga riksdagspartier var företrädare i översynsgruppen. Översynsgruppen, som gick igenom ett flertal informationsfrågor, ansåg att något ytterligare försök med riksomfattande försöksannonsering inte skulle genomföras med hänsyn till att kostnaderna bedömdes som alltför höga i förhållande till informationseffekten. Översynsgruppen förordade en hel del åtgärder till förbättring av informationsarbetet i riksdagen. Åtskilligt av vad gruppen föreslagit har sedermera genomförts av förvaltningskontoret.

I den regelbundna annonseringen i de i Stockholm utgivna dagstidningarna lämnas numera – bl. a. med anledning av förslag från den ovan nämnda översynsgruppen – upplysningar om var riksdagstryck och övrigt informationsmaterial tillhandahålls. Även utvidgade varianter av annonser med angivande av större för allmänheten intressanta ärenden förs in vid skilda tillfällen.

Genom en organisatorisk förändring år 1983 av riksdagens förvaltningskontor har de utåtriktade informationsverksamheterna samlats i en nybildad enhet under ledning av en informationschef i syfte att bl. a. effektivisera verksamheten.

Yttrande

I ett underhandsyttrande har förvaltningsdirektören bl. a. anfört följande:

Det finns i dag inte anledning att tro att den tidigare konstaterade, ofördelaktiga relationen mellan kostnader och informationseffekt för annonsering om innehållet i fattade riksdagsbeslut skulle ha ändrats. Förvaltningskontoret anser därför att motion 1982/83:412 bör avstyrkas.

3. Utformningen av utskottsbetänkanden

Motionen

I motion 1982/83:411 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) hemställs att riksdagen måtte uppdra åt talmanskonferensen att undersöka möjligheten till och formerna för en redigering av utskottens betänkanden så att en översikt eller sammanfattning av huvudinnehållet, däribland också numren på behandlade motioner, klart framgår av text på första sidan (samt, vid behov därav, eventuellt någon följande sida).

I motionen föreslås att utskottens betänkanden i likhet med vad numera är fallet beträffande propositioner förses med en sammanfattande inledning. Därigenom skulle det bli lättare för såväl massmedier och allmänhet som riksdagsledamöter att under den korta tid som står till buds mellan bordläggning och kammarbehandling snabbt orientera sig i ärendet och vinna överblick.

Översynsgruppen för riksdagens utåtriktade information

Översynsgruppen förordade i sin slutrapport till talmanskonferensen bl. a. att utskotten i större utsträckning än hittills borde göra en lättfattlig sammanfattning av ärendet. Därigenom skulle riksdagsmaterialet bli lättillgängligare för allmänhet och massmedier.

4. Fonogramutgivning i riksdagens regi

Motionen

I motion 1982/83:155 av Sten Svensson (m) hemställs att riksdagen beslutar uppdra åt talmanskonferensen att låta utge ett dokumentationsfonogram i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motiveringen erinras om behandlingen av en vid 1980/81 års riksmöte väckt motion med samma syfte som den nu aktuella. Motionären föreslår att riksdagen bör låta ge ut ett särskilt fonogramalbum med bl. a. musik från riksdagens öppnande från förr till nu med dokumentation av viktigare inslag i riksdagens politiska historia med valda talaravsnitt i historiskt perspektiv. Inslagen skulle kunna varvas med musik i nyinspelningar. Produkten borde kunna marknadsföras på sedvanligt sätt genom detaljhandeln men även kunna användas i representativa sammanhang. Beträffande finansieringen föreslås att projektet finansieras genom ianspråktagande av medel av det anslag som riksdagen anvisar till institutet för rikskonserterns fonogramutgivningar.

Tidigare behandling

Under tiden 1968–1980 företogs fonograminspelningar av talprov av riksdagens ledamöter. Vad som då avsågs var närmast en dokumentation av varje riksdagsledamots röst genom några minuters inspelning från ett anförande. Proven sammanfördes på en skiva. Skivorna framställdes i 100 exemplar och hölls tillgängliga för försäljning, men endast ett fåtal exemplar blev sålda. Verksamheten med denna typ av röstdokumentation lades ned sedan det framkommit att arkivet för ljud och bild för sin historiska dokumentation kunde bli tillgodosett genom tillgång till de bandinspelningar som löpande företas vid riksdagens debatter.

Den i motionen aktualiserade tanken tar sikte på en annan form av dokumentation av riksdagen än de tidigare fonograminspelningarna. En motion – 1980/81:402 – av i princip samma innebörd som den förevarande behandlades av riksdagen 1981 (KU 1980/81:17). Konstitutionsutskottet anförde enhälligt att den ovannämnda översynsgruppen för riksdagens utåtriktade information fick anses oförhindrad att pröva frågor av den art som avsågs i motionen.

Översynsgruppen tog i sin slutrapport upp frågan om framställning av historisk dokumentation av riksdagen på grammofonskiva. Översynsgruppen anförde bl. a. följande:

Översynsgruppen har erfarit att Sveriges radios förlag salubjuder bl. a. ett s. k. dubbelalbum med historiska inslag från riksdagen sedan 1930-talet. Skivorna är vad gäller dokumentation från riksdagen mycket intressanta och uppslaget i motionen är värt att närmare prövas av förvaltningsstyrelsen. Enligt vad översynsgruppen erfarit torde det vara möjligt med en samverkan mellan riksdagens förvaltning och Sveriges radios förlag om förutsättningarna för produktion av ett skivalbum för försäljning genom riksdagens försorg. Genom att radion har tillgång till mycken ljuddokumentation från riksdagens verksamhet bör det vara möjligt att till måttlig kostnad ta fram ett attraktivt album för försäljning till t. ex. besökare och andra intresserade. Skivorna borde då kunna säljas till självkostnadspris.

Talmanskonferensen ansåg vid sin behandling i november 1981 av slutrapporten i denna fråga att det med tanke på den mycket blygsamma efterfrågan på tidigare framställda grammofonskivor inte förelåg något behov av nya utgåvor.

Yttrande

I ett underhandsyttrande har förvaltningsdirektören anfört följande:

Motionären föreslår att en ny utgåva skulle innehålla musikinslag med musikstycken som framförts vid riksdagens öppnande. Det är tänkbart att detta skulle kunna göra en "riksdagsskiva" mer attraktiv. Det är dock tveksamt om något annat än ett rent dokumentationssyfte skulle kunna motivera en utgåva av en "riksdagsskiva". Detta syfte är tillgodosett genom de grammofonskivor som redan finns.

Vad gäller förslaget om att varva talinslagen med musik anser förvaltningskontoret att det inte är riksdagens uppgift att ge ut grammofonskivor med musik. Det är också svårt att åstadkomma en naturlig riksdagsanknytning för de musikstycken som kan bli aktuella. De senaste åren har valet av musik till öppnandet varit mycket varierat. Dessutom har de musikverk som uppförts i allmänhet bara uppförts delvis.

Med hänvisning till vad som anförts anser förvaltningskontoret att motion 1982/83:155 bör avstyrkas.

5. Stipendium till riksdagsledamots enskilda studieresa

Motionen

I motion 1982/83:524 av Britt Mogård (m) hemställs att riksdagen beslutar att tilläggsbestämmelserna till 9.7.1 riksdagsordningen ändras så att ledamot kan erhålla stipendium även för beivrande av seminarium eller konferens inom landet.

I motionen föreslås att de nuvarande reglerna om stipendier för riksdagsledamöters enskilda studieresor bör ändras så att stipendium kan utgå också för deltagande i seminarier och konferenser i Sverige. För den närmare motiveringen hänvisas till motionen.

Gällande regler m. m.

Enligt tilläggsbestämmelse 9.7.1 till riksdagsordningen kan ledamot av riksdagen erhålla stipendium för enskild studieresa. Talmanskonferensen kan meddela närmare bestämmelser om sådana resor. Vidare får utskott besluta att företrädare för utskottet skall företa studieresa för att inhämta upplysningar i ämne inom dess beredningsområde.

De regler beträffande stipendium för enskilda studieresor som talmanskonferensen antagit år 1982 (se *bilaga 1*) innebär att ledamot kan beviljas stipendium för utrikes studieresa som bedöms vara av värde för fullgörande av uppdraget som riksdagsledamot. Studieändamålet bör ha anknytning till uppgifterna i riksdagsorgan som sökande tillhör eller avse ämne som sökanden i sin egenskap av riksdagsledamot eljest ägnat eller avser att ägna särskilt intresse.

Högsta stipendiebelopp är 4 000 kr. för resa inom och 6 000 kr. utom Europa.

Medel för stipendier anvisas under riksdagshuvudtiteln (anslaget A 3). För innevarande år har som reservationsanslag anvisats 196 000 kr.

Yttrande

Underhandsyttrande över motionen har inhämtats från den arbetsgrupp inom talmanskonferensen som förhandsgranskar ansökningar om resestipendier. Arbetsgruppen avstyrker motionen under hänvisning till de nyligen

antagna reglerna som begränsar stipendierna till utrikes studieresa. Då det gäller seminarier och konferenser torde de bästa garantierna för samband mellan studierna och ledamöternas uppgifter erhållas genom att förslag om deltagande lämnas av vederbörande utskott. Kostnaderna för beivrande av sådana sammankomster bör enligt arbetsgruppen i så fall inte belasta anslaget för resestipendier till enskilda ledamöters studieresor.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande frågan om partiernas utskottsrepresentation samt några frågor som huvudsakligen rör informationen om riksdagen.

Frågan om *sammansättningen av riksdagens utskott* behandlas i motionerna 1981/82:296 och 2537 samt 1982/83:529 (samtliga vpk). I princip samma yrkande framställs i motionerna, nämligen att samtliga partier som vid val till riksdagen erhållit minst 4 % av rösterna i riket, skall garanteras rätt till representation i utskotten.

Sedan hösten 1979 finns inom konstitutionsutskottet en arbetsgrupp rörande riksdagens arbetsförhållanden. Arbetsgruppen behandlar bl. a. den fråga som tas upp i motionerna. Utskottet föreslår att motionerna förklaras besvarade med hänvisning härtill.

I motion 1982/83:412 av Gunnar Björck (m) föreslås att riksdagen låter utreda möjligheterna att *förbättra informationen till allmänheten om riksdagens verksamhet* bl. a. genom annonsering i pressen om riksdagens behandling av beslut i ärenden av allmänt intresse. Som ovan redovisats var riksdagens informationsfrågor föremål för en särskild utredning vid mitten av 1970-talet. Därvid företogs även försök med riksomfattande informationsannonsering i pressen och distribution av en särskild tidning till landets hushåll. Den parlamentariska kommitté som 1981 företog en utvärdering av den utåtriktade informationsverksamheten konstaterade att kostnaderna för annonseringen blev mycket höga. En särskild analys visade dessutom att informationseffekten av annonseringen varit påfallande låg. I yttrande från förvaltningsdirektören anfördes att det inte finns anledning att tro att den tidigare konstaterade, ofördelaktiga relationen mellan kostnader och informationseffekt för annonsering skulle ha ändrats.

Som ett resultat av de båda utredningarna har informationsfunktionerna kraftigt förstärkts under senare år. Bl. a. har dessa nyligen organisatoriskt samlats i en nybildad enhet i riksdagens förvaltningskontor, vilket bör skapa förbättrade förutsättningar att ge press och andra informationsförmedlare service och faktaunderlag. I detta sammanhang har även tidningen *Från Riksdag & Departement* som fr. o. m. år 1982 i administrativt hänseende inordnats i riksdagens förvaltningskontor stor betydelse.

Som framgår av vad utskottet redovisat har åtskilligt gjorts inom riksdagen under senare år för förbättring av informationen. Utskottet instämmer i

motionärens syfte men vill med hänsyn till de åtgärder som redan vidtagits på området inte nu förorda något initiativ från riksdagens sida. Utskottet avstyrker motion 1982/83:412.

Frågan om *utformningen av utskottens betänkanden* tas upp i motion 1982/83:411 av Gunnar Biörck (m). Motionären föreslår att betänkandena förses med en sammanfattande inledning. Därigenom skulle det bli lättare för såväl massmedier och allmänhet som riksdagsledamöter att snabbt orientera sig i ärendet. En inledande redovisning av vilka motioner som behandlas i betänkandet borde också normalt lämnas.

Utskottet finner i likhet med motionären det angeläget att utskottens betänkanden i större utsträckning än nu förses med en inledande sammanfattning och motionsredovisning. Det är angeläget att också informationsaspekten särskilt beaktas vid betänkandenas utformning. Detta underströks också av den av talmanskonferensen tillsatta utredningen för översyn av den utåtriktade informationen i dess slutrapport 1981. Emellertid måste det ankomma på resp. utskott att med beaktande av ärendets karaktär och andra omständigheter i det enskilda ärendet bedöma i vilken utsträckning detta låter sig göras. Med det sagda får motionen anses besvarad.

I motion 1982/83:155 av Sten Svensson (m) föreslås att riksdagen skall låta ge ut *fonogram* med inslag från riksdagens öppnande från förr till nu. Utöver musik borde det ingå dokumentation av viktigare inslag i riksdagens politiska historia. En liknande motion avslogs av riksdagen 1981 (KU 1980/81:17) med hänvisning till att den ovan nämnda av talmanskonferensen tillsatta översynsgruppen var oförhindrad att pröva frågan. Översynsgruppen ansåg att motionsförslaget borde kunna prövas av riksdagens förvaltningsstyrelse. Gruppen erinrade om möjligheterna till samverkan med Sveriges Radios förlag. Talmanskonferensen ansåg vid sin behandling av översynsgruppens slutrapport att det inte fanns något behov av att framställa nya grammofonskivor med hänsyn till den ringa efterfrågan riksdagens tidigare skivor rönt. Inte heller utskottet anser att något initiativ i frågan är påkallat. Det får förutsättas att frågan om informationsmaterial av i motionen aktualiserat slag även kan övervägas inom den nybildade informationsenheten vid riksdagens förvaltningskontor. Under hänvisning till det anförda avstyrks motion 1982/83:155.

I motion 1982/83:524 av Britt Mogård (m) föreslås att gällande bestämmelser om *stipendium till riksdagsledamöts enskilda studieresa* ändras så att stipendium även kan erhållas för beivrande av seminarium eller konferens inom landet. Från den arbetsgrupp inom talmanskonferensen som bereder ansökningar om resestipendier har inhämtats att de nyligen antagna reglerna (se *bilaga 1*) endast medger stipendium för utrikes studieresor. Kostnaderna för beivrande av inrikes sammankomster bör enligt arbetsgruppen inte belasta anslaget för resestipendier till enskilda ledamöters studieresor. Med hänvisning till vad arbetsgruppen anfört avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *sammansättningen av riksdagens utskott*
att riksdagen förklarar motionerna 1981/82:296, 1981/82:2537
och 1982/83:529 besvarade med vad utskottet anför,
2. beträffande *förbättrad information till allmänheten om riksdagens verksamhet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:412,
3. beträffande *utformningen av utskottens betänkanden*
att riksdagen förklarar motion 1982/83:411 besvarad med vad
utskottet anför,
4. beträffande *fonogramutgivning i riksdagens regi*
att riksdagen avslår motion 1982/83:155,
5. beträffande *stipendium till riksdagsledamots enskilda studier*
att riksdagen avslår motion 1982/83:524.

Stockholm den 22 november 1983

På konstitutionsutskottets vägnar

OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m)*, Bertil Fiskesjö (c)*, Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Kurt Ove Johansson (s)*, Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Nils Berndtson (vpk)*, Ove Eriksson (m)*, Ingvar Björk (s) och Lars Ernestam (fp).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Särskilt yttrande

av Gunnar Biörck i Värmdö (m)

Jag har tidigare (motion 1977/78:1865 samt riksdagens protokoll 1977/78:48 s. 93) försökt påkalla uppmärksamheten kring den dåliga informationen till allmänheten – dvs. medborgarna – om vad som i själva verket föreslås i riksdagen, speciellt med avseende på vad riksdagen verkligen – ofta efter debatt – *beslutar*. Jämfört med det utrymme pressen skänker åt rockartister och fotbollsmatcher, och televisionen åt krigiska händelser i Mellanöstern och Latinamerika, intar *verkligen* redogörelser för vad "svenska folkets valda ombud" utträttat en mycket underordnad plats. Nyhetsjakten inom massmedia gör att förslag (eller t. o. m. "läckor" om kommande förslag) utbasuneras under rubriker som ger allmänheten intrycket att

förslaget redan är antaget, i oförändrad form t. o. m., redan innan det ens framlagts. Regeringar, av skilda slag, ger presskonferenser om propositioner, som ännu inte avlämnats till riksdagen. Oppositionspartierna har i självförsvar tvingats till samma slag av utåtvänd informationsverksamhet. Dessa förhållanden har lett till att redovisningen av den slutliga riksdagsbehandlingen helt kommer i skymundan, även där väsentliga förändringar – eller en allsidig genomlysning av problematiken – i fråga om de ursprungliga förslagen skett. Riksdagsjournalisterna hämtar uppenbarligen också sina informationer ur en ganska trång krets av informatörer, med vilka de lever i symbios.

Det är mot denna bakgrund jag har funnit riksdagens egen informationspersonal alldeles otillräcklig för uppgiften att förmedla en tillräckligt saklig, men ändå tillräckligt intressant information till medborgarna. Utskottet anför, liksom tidigare, att information i annonsform skulle ställa sig oöverkomligt dyrbar. Jag har förståelse för den synpunkten. Men i betraktande av de mycket stora anslag, som i form av presstöd utgår till ett stort antal tidningar, har jag ändå tyckt att riksdagen skulle kunna begära någon motprestation – av de berörda tidningarna eller av pressen som kollektiv. Jag vet att denna synpunkt anses provokativ, men jag vill ändå inte släppa den. För mig är det obegripligt att riksdagen, som numera är den första statsmakten, framhärdar i att vara ängslig och underdånig både mot den andra statsmakten, regeringen, och den tredje, massmedierna. Civilkurage är tyvärr ingen framträdande svensk egenskap. Om den över huvud taget skall finnas någonstans borde det dock vara i Sveriges riksdag.

REGLER FÖR STIPENDIER TILL RIKSDAGSLEDAMÖTER FÖR ENSKILDA STUDIERESOR antagna av talmanskonferensen 1982

1 §

Riksdagsledamot kan av talmanskonferensen beviljas stipendium för utrikes studieresa som bedöms vara av värde för fullgörande av uppdraget som riksdagsledamot. Studieändamålet bör ha anknytning till uppgifterna i riksdagsorgan som sökanden tillhör eller avse ämne som sökanden i sin egenskap av riksdagsledamot eljest ägnat eller avser att ägna särskilt intresse.

2 §

Stipendium kan inte påräknas som en rättighet, som tillkommer varje riksdagsledamot eller ersättare. Talmanskonferensen prövar fritt angelägenhetsgraden av de ansökningar som inkommer.

Det förutsätts att ett fast belopp står till talmanskonferensens förfogande. Stipendierna är inte avsedda att täcka alla med resorna förenade kostnader. Vid sådana tillfällen då de i och för sig berättigade anspråken blir betydligt större än tillgången på medel kan kraftiga reduktioner behöva göras av de belopp som kan beviljas enligt 3 §.

3 §

Stipendium beviljas med högst tre fjärdedelar av beräknad resekostnad. Med resekostnad avses nettokostnad för färdbiljetter samt levnadskostnader beräknade enligt utrikesdepartementets normer.

4 §

Talmanskonferensen fastställer det högsta stipendiebelopp som under en valperiod kan beviljas riksdagsledamot. Beloppet kan uppdelas på flera resor.

Anm. F. n. är högsta stipendiet för studieresa inom Europa 4 000 kr. och för studieresa utanför Europa 6 000 kr.

5 §

Stipendieresa skall företas på sådan tid att någon frånvaro av betydelse från riksdagsarbetet ej erfordras.

6 §

För gruppresor utgår stipendier till högst 12 deltagare.

7 §

Ersättare för riksdagsledamot kan beviljas stipendium endast om denne under en och samma valperiod tjänstgjort eller beräknas tjänstgöra en tid som sammanlagt motsvarar ett lagtima riksmöte.

8 §

Ansökan om stipendium avseende resor som skall påbörjas under tiden den 1 januari–den 31 maj skall inlämnas senast den 31 oktober året dessförinnan. Ansökan avseende resa som skall påbörjas under tiden den 1 juni–den 31 december skall inlämnas senast den 30 april.

9 §

I ansökan om stipendium skall anges resans syfte och lämnas en plan över resans uppläggning. Studieändamålets anknytning till sökandens riksdagsuppdrag eller särskilda intresse enligt 1 § skall även anges.

Uppgift skall lämnas om hur många dagar som resan avses omfatta och när resan skall äga rum.

I ansökan skall vidare anges en beräkning enligt 3 § av resekostnaderna samt önskat stipendiebelopp.

10 §

Den som beviljats resestipendium skall snarast underrätta riksdagens internationella sekretariat om resmål och restid samt resans syfte och uppläggning.

11 §

Den som företagit studieresa med stipendium från riksdagen skall senast två månader efter det att resan avslutats till talmanskonferensen avlämna berättelse över de iakttagelser och rön som han/hon har gjort under resan.

